

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

26 січня 2021 року

м. Київ

№ 8

Про затвердження Змін до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями

Відповідно до статей 7, 15, 55, 56, 58 Закону України “Про Національний банк України”, статей 35, 44, 49, 66 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою вдосконалення регулювання діяльності банків України та порядку визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Зміни до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами) (далі – Зміни до Положення), що додаються.

2. Департаменту методології регулювання діяльності банків (Наталія Іваненко) після офіційного опублікування довести до відома банків України інформацію про прийняття цієї постанови.

3. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування, крім пункту 2, підпунктів 1, 3 пункту 3, підпунктів 1–3 пункту 4, пунктів 7, 10, 11, підпункту 1 пункту 12 Змін до Положення, які набирають чинності з 01 березня 2021 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інд. 22

Зміни до
Положення про визначення банками України розміру
кредитного ризику за активними банківськими операціями

1. У пункті 5 розділу I:

1) в абзаці сорок восьмому:
у першому реченні:
речення після слова “безперервних,” доповнити словом “актуальних,”;
слова “три або, у визначених цим Положенням випадках,” виключити;
речення після слова “ризик” доповнити словами “, або за довший період”;
друге речення після слів “первинних даних” доповнити словами
“(уключаючи дані за періоди фаз економічного зростання та кризи)”;

2) пункт після абзацу п’ятдесят п’ятого доповнити новим абзацом п’ятдесят шостим такого змісту:

“29) член родини боржника – фізичної особи – чоловік або дружина, батьки, діти боржника, родинний зв’язок якого/яких з боржником підтверджено документами, передбаченими законодавством України.”.

У зв’язку з цим абзац п’ятдесят шостий уважати абзацом п’ятдесят сьомим.

2. У розділі II:

1) в абзаці третьому пункту 13 слова “як на індивідуальній, так і на груповій основі” виключити;

2) у пункті 15:

підпункт 1 викласти в такій редакції:

“1) підприємствам та організаціям (крім банків), які відповідно до вимог законодавства України віднесені до категорії великих, середніх та малих підприємств, об’єднанням співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельним кооперативам (далі – юридичні особи);”;

підпункт 5 виключити;

3) підпункт 1 пункту 16 викласти в такій редакції:

“1) кредити, надані юридичним та фізичним особам, бюджетним установам;”;

4) пункт 17 доповнити словами “або за спрощеним підходом”;

5) у пункті 19 слова “[юридична особа (крім банку та бюджетної установи), фізична особа, бюджетна установа, банк, боржник – емітент цінних паперів]”, “(на індивідуальній або груповій основі)” замінити відповідно словами “(юридична особа, фізична особа, бюджетна установа, банк, боржник – емітент цінних паперів)”, “(на індивідуальній, груповій основі або за спрощеним підходом)”;

6) підпункт 1 пункту 20 викласти в такій редакції:

“1) боржника за кредитом, оцінка якого здійснюється на груповій основі або за спрощеним підходом;”;

7) у пункті 24 слова “(крім банку та бюджетної установи)” виключити;

8) підпункт 3 пункту 27 доповнити словами “, за спрощеним підходом”;

9) розділ після пункту 35 доповнити новим пунктом 35¹ такого змісту:

“35¹. Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за спрощеним підходом за активами боржника – юридичної особи, боржника – фізичної особи за такою формулою:

$$CR_{\text{спроц}} = PD_{\text{спроц}} \times LGD_{\text{спроц}} \times EAD \quad (\text{далі – формула 4}),$$

де $CR_{\text{спроц}}$ – розмір кредитного ризику за активом за спрощеним підходом;

$PD_{\text{спроц}}$ – коефіцієнт імовірності дефолту боржників/контрагентів, визначений банком згідно з вимогами розділу XI¹ цього Положення;

$LGD_{\text{спроц}}$ – коефіцієнт, що відповідає рівню збитків за активом у разі дефолту, визначений згідно з вимогами розділу XI¹ цього Положення;

EAD – експозиція під ризиком за активом на дату оцінки.”.

У зв’язку з цим формули 4, 5 уважати відповідно формулами 5, 6.

3. У розділі III:

1) абзац перший пункту 40 після слів “юридичним особам” доповнити словами “, банкам, бюджетним установам”;

2) пункт 41 доповнити новим підпунктом такого змісту:

“4) операціями з Національним банком за договорами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу).”;

3) пункт 44 після слів “юридичній особі,” доповнити словами “банку, бюджетній установі,”.

4. У розділі IV:

1) у заголовку розділу слова “банку, бюджетної установи та” виключити;

2) в абзаці першому пункту 48 слова “крім банку та бюджетної установи (далі – боржник – юридична особа),” виключити;

3) у пункті 50 слово та цифру “формула 4” замінити словом та цифрою “формула 5”;

4) у пункті 61:

абзац другий замінити трьома новими абзацами другим – четвертим такого змісту:

“Банк здійснює оцінку фінансового стану групи юридичних осіб під спільним контролем:

1) шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану такої групи або

2) на підставі кредитного рейтингу за міжнародною шкалою материнської компанії/контролера.”.

У зв’язку з цим абзаци третій – дев’ятий уважати відповідно абзацами п’ятим – одинадцятим;

у четвертому реченні абзацу п’ятого слово “контролем,” замінити словами “контролем на підставі інтегрального показника”;

пункт після абзацу п’ятого доповнити трьома новими абзацами шостим – восьмим такого змісту:

“Банк має право визначати клас групи юридичних осіб під спільним контролем на підставі кредитного рейтингу, якщо материнська компанія/контролер має дійсний на дату оцінки кредитного ризику кредитний рейтинг за міжнародною шкалою не нижчий ніж:

рівень “В-” за класифікацією рейтингового агентства “Standard&Poor's” або рейтингового агентства “Fitch Ratings”/рівень “В3” за класифікацією рейтингового агентства “Moody's Investors Service” та кредитний рейтинг України за міжнародною шкалою.”.

У зв’язку з цим абзаци шостий – одинадцятий уважати відповідно абзацами дев’ятим – чотирнадцятим;

5) у пункті 66:

у підпункті 1 слова та цифру “підпункті 2 пункту” замінити словами та цифрами “підпунктах 2, 3 пункту”;

у підпункті 2 слова “скоригований клас” замінити словами та цифрами “клас якої визначено на підставі інтегрального показника згідно з вимогами пункту 61 розділу IV цього Положення, скоригований клас”;

пункт доповнити новим підпунктом такого змісту:

“3) боржника – юридичної особи, що належить до групи юридичних осіб під спільним контролем, клас якої визначено на підставі кредитного рейтингу за міжнародною шкалою згідно з вимогами пункту 61 розділу IV цього Положення, скоригований клас якого є результатом належності боржника до такої групи, – згідно з таблицею 12 додатка 9 до цього Положення, виходячи зі скоригованого класу боржника та виду економічної діяльності групи [фінансова, страхова, інша (крім фінансової та страхової)].”.

5. Розділ V після пункту 69 доповнити новим пунктом 69¹ такого змісту:

“69¹. Банк має право під час розрахунку розміру кредитного ризику за кредитом, наданим боржнику – фізичній особі, заставою за яким є предмет іпотеки (далі – іпотечний кредит), включити до сукупного чистого доходу боржника – фізичної особи сукупний чистий дохід члена родини боржника – фізичної особи за одночасного дотримання таких умов:

1) член родини боржника – фізичної особи відповідно до договору поруки є поручителем за іпотечним кредитом, наданим боржнику – фізичній особі;

2) договором поруки передбачено зобов’язання члена родини боржника – фізичної особи забезпечити виконання зобов’язання за іпотечним кредитом у повному обсязі, уключаючи сплату основного боргу, процентів та інших платежів, передбачених договором;

3) договір поруки передбачає право банку вимагати від поручителя виконання договірної зобов’язання в разі прострочення боржником виконання будь-якого з платежів з погашення боргу за іпотечним кредитом;

4) факт отримання членом родини боржника – фізичної особи доходів протягом дії договору поруки підтверджується достовірними документами, визначеними в пункті 70 розділу V цього Положення;

5) банк отримав інформацію щодо зобов’язань члена родини боржника – фізичної особи за кредитними договорами/договорами поруки, укладеними з банком, іншими банками та небанківськими фінансовими установами;

6) банк визначає кількісні показники боржника – фізичної особи, визначені в пункті 69 розділу V цього Положення, з урахуванням інформації (даних) щодо члена родини боржника – фізичної особи, уключаючи отриману банком відповідно до підпункту 5 пункту 69¹ розділу V цього Положення;

7) банк забезпечує актуалізацію даних/показників, зазначених у підпунктах 4–6 пункту 69¹ розділу V цього Положення, не рідше ніж один раз на рік;

8) кредитна історія члена родини боржника – фізичної особи засвідчує, що на дату оцінки кредитного ризику немає інформації про 5 клас члена родини боржника – фізичної особи;

9) прострочення погашення боргу за наданим банком іпотечним кредитом на дату оцінки кредитного ризику не перевищує 60 календарних днів.”.

6. У розділі VI:

1) підпункт 1¹ пункту 82 доповнити словами та цифрами “протягом останніх 12 місяців поспіль”;

2) у підпункті 2 пункту 85 слова “економічні нормативи, встановлені” замінити словами “економічних нормативів, установлених”.

7. У пункті 100 розділу VIII слово та цифру “формула 5” замінити словом та цифрою “формула 6”.

8. У розділі IX:

1) пункт 103 викласти в такій редакції:

“103. Банк визначає клас 1 боржника/контрагента та значення коефіцієнта PD, що дорівнює “0”, за:

1) зобов’язаннями з кредитування, що надані клієнтам (крім банків), які є відкличними і безризиковими, тобто умовами договору, за якими визначено безумовне право банку без попереднього повідомлення боржника в односторонньому порядку відмовитися від подальшого виконання взятих на себе зобов’язань, уключаючи обставини щодо погіршення фінансового стану боржника та/або несвоєчасного виконання ним договірних зобов’язань перед банком;

2) зобов'язаннями Національного банку за договорами, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, розрахунки за якими здійснюються на нетто-основі (без поставки базового активу).”;

2) у пункті 105 слова “цього Положення відповідно” замінити словами та цифрами “(відповідно) та розділу XI¹ цього Положення”.

9. У розділі X:

1) пункті 107:

у третьому реченні абзацу тридцять першого слова “факт контролю, є: акт, засвідчений працівником банку/аутсорсером,” замінити словами та цифрами “факт контролю, є: договір обов'язкового страхування нерухомого майна (нерухомості), що є предметом іпотеки за кредитом, наданим боржнику – фізичній особі, – для майна, визначеного в рядках 13, 18 таблиці додатка 6 до цього Положення/акт, засвідчений працівником банку/аутсорсером,”;

абзац тридцять другий замінити п'ятьма новими абзацами тридцять другим – тридцять шостим такого змісту:

“Банк/аутсорсер у разі отримання відомостей про ризик втрати майна здійснює позачергову перевірку його наявності та стану.

Договір обов'язкового страхування нерухомого майна (нерухомості), що є предметом іпотеки за кредитом, наданим боржнику – фізичній особі, є документом, що засвідчує факт контролю за умови, що:

договір відповідає вимогам Порядку і правилам обов'язкового страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2011 року № 358 (зі змінами);

вигодонабувачем за таким договором є банк;

кількість календарних днів прострочення погашення боргу за кредитом, наданим боржнику – фізичній особі, забезпеченим предметом іпотеки, не перевищує 90 календарних днів.”.

У зв'язку з цим абзац тридцять третій уважати абзацом тридцять сьомим;

2) пункт 120 доповнити новим абзацом такого змісту:

“Банк здійснює відлік зазначених в абзацах другому – п'ятому пункту 120 розділу X цього Положення строків починаючи з дня, наступного за днем припинення відповідних законодавчих обмежень, визначених в абзаці шостому пункту 120 розділу X цього Положення.”.

10. У розділі XI:

1) пункти 122, 123 викласти в такій редакції:

“122. Банк об’єднує фінансові активи з однорідними характеристиками, визначеними в пункті 123 розділу XI цього Положення, у групи та розраховує розмір кредитного ризику на груповій основі.

Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за кредитами на груповій основі, використовуючи формулу 3.

123. Банк об’єднує фінансові активи в групи на дату оцінки кредитного ризику, застосовуючи в такій послідовності такі характеристики однорідності:

1) спрямованість (кредит, наданий боржнику – фізичній особі або боржнику – юридичній особі; фінансова дебіторська заборгованість);

2) загальна сума боргу одного боржника/контрагента за всіма кредитами, які оцінюються на груповій основі, не перевищує граничну суму, установлену цим Положенням для відповідної групи;

3) умовами договору про надання кредиту передбачено, що періодичність сплати боргу боржником є не рідшою, ніж щомісяця або щокварталу в обсязі, що є не меншим, ніж обсяг доходів, що визнаватимуться банком згідно з нормативно-правовими актами Національного банку з бухгалтерського обліку;

4) вид продукту:

кредит, наданий боржнику – юридичній особі (крім кредиту під інвестиційний проєкт);

кредит, наданий боржнику – фізичній особі, переважним видом застави за яким є предмет іпотеки;

кредит, наданий боржнику – фізичній особі, переважним видом застави за яким є транспортні засоби;

кредит, наданий боржнику – фізичній особі, переважним видом застави за яким є інші види застави (крім предмета іпотеки/транспортних засобів) або застави немає;

кредит, наданий боржнику – фізичній особі, який є суб’єктом господарювання, на придбання майна, товарів (робіт, послуг), пов’язаних із підприємницькою діяльністю;

фінансова дебіторська заборгованість;

5) кількість кредитних договорів, уключених до будь-якої групи, визначеної відповідно до абзаців другого – сьомого підпункту 4 пункту 123 розділу XI цього Положення, становить щонайменше 500 штук;

б) дрібність (борг за кредитним договором, уключеним до будь-якої групи, визначеної відповідно до абзаців другого – сьомого підпункту 4 пункту 123

розділу XI цього Положення, не перевищує 0,2 відсотка від загальної суми боргу за відповідною групою). Ця характеристика застосовується одноразово (без циклічності).”;

2) пункт 129¹ виключити;

3) у пунктах 130, 131 слова та літери “та до груп кредитів ОСББ та/або ЖБК” виключити;

4) у пункті 132:

у підпункті 1 слова та літери “та до груп кредитів ОСББ та/або ЖБК –” виключити;

у підпункті 2:

слова та літери “груп кредитів ОСББ та/або ЖБК та”, “та/або обсяг”, “та/або” виключити;

слово “рідшими” замінити словом “рідшою”;

у підпункті 3 слова та літери “, груп кредитів ОСББ та/або ЖБК –” виключити;

у підпункті 4 слова та літери “та до груп кредитів ОСББ та/або ЖБК –” виключити.

11. Положення після розділу XI доповнити новим розділом XI¹ такого змісту:

“XI¹. Порядок визначення значення коефіцієнта ймовірності дефолту боржника/контрагента за фінансовими активами та фінансовими зобов’язаннями за спрощеним підходом

132¹. Банк має право визначати розмір кредитного ризику за кредитами, наданими юридичній особі (крім кредиту під інвестиційний проект), за кредитами, наданими фізичній особі, за фінансовою дебіторською заборгованістю, за фінансовими зобов’язаннями із застосуванням спрощеного підходу за одночасного виконання на дату оцінки кредитного ризику таких умов:

1) загальна сума EAD за всіма фінансовими активами та фінансовими зобов’язаннями боржника/контрагента (або еквівалент цієї суми в іноземній валюті, визначений за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком на дату визначення розміру кредитного ризику), за якими банк застосовує спрощений підхід, не перевищує 0,1% розміру основного капіталу банку, визначеного згідно з вимогами Інструкції № 368 на дату оцінки кредитного ризику;

2) умовами договору про надання кредиту передбачено, що періодичність сплати боргу боржником є не рідшою, ніж щомісяця або щокварталу в обсязі, що є не меншим, ніж обсяг доходів, що визнаватимуться банком згідно з нормативно-правовими актами Національного банку з бухгалтерського обліку;

3) актив не є придбаним (створеним) знеціненим кредитом;

4) у банку та в Кредитному реєстрі немає інформації про 9 або 10 клас боржника – юридичної особи/5 клас боржника – фізичної особи.

Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику за спрощеним підходом, використовуючи формулу 4.

Банк не має права застосовувати спрощений підхід до активу, за яким на дату прийняття банком рішення щодо оцінки кредитного ризику за спрощеним підходом є ознака, що свідчить про настання події дефолту, визначеної в розділі XVIII цього Положення.

132². Банк визначає клас боржника/контрагента за спрощеним підходом залежно від виду боржника/контрагента, ґрунтуючись на своєчасності погашення боргу (залежно від кількості календарних днів прострочення погашення боргу) згідно з таблицями 6–9 додатка 9 до цього Положення.

132³. Банк під час застосування спрощеного підходу визначає значення коефіцієнта:

1) ймовірності дефолту (PD) боржника – на підставі визначеного класу згідно з таблицями 6–8 додатка 9 до цього Положення;

2) ймовірності дефолту (PD) контрагента за фінансовою дебіторською заборгованістю – на підставі визначеного класу згідно з таблицею 9 додатка 9 до цього Положення;

3) втрат у разі дефолту (LGD) – залежно від рівня покриття боргу вартістю предмета застави згідно з таблицями 6–8 додатка 9 до цього Положення;

4) втрат у разі дефолту (LGD) за фінансовою дебіторською заборгованістю, що дорівнює “1”.

132⁴. Банк визначає значення коефіцієнта PD боржника/контрагента за активом, який оцінюється за спрощеним підходом, у розмірі, що відповідає значенню коефіцієнта PD боржників/контрагентів, уключених до групи, якщо такий актив має однорідні характеристики з групою, визначеною банком відповідно до підпункту 4 пункту 123 розділу XI цього Положення.”.

12. У додатках до Положення:

1) у пункті 1 додатка 1:

абзац дванадцятий доповнити словами “, за спрощеним підходом”;

в абзаці вісімнадцятому слова “та груповій основі” замінити словами “, груповій основі та за спрощеним підходом”;

2) у додатку 9:

у таблиці 6 слова “заставою за якими є предмети іпотеки”, “заставою за якими є придбані транспортні засоби”, “за якими інші види застави” замінити відповідно словами “переважним видом застави за яким є предмет іпотеки”, “переважним видом застави за яким є транспортні засоби”, “переважним видом застави за яким є інші види застави або застави немає”;

у колонках 4, 5 рядка 1 таблиці 8 цифри “0,02” замінити цифрами “0,005”.